

दंष्ट्रे द्वयं मतम् । दिनचर्यामादितः कृत्वा नामर्चं यत्
संस्थितम् । सुखदंष्ट्रागतो मृत्युः शुभमन्यत्र संस्थिते ।
ज्वरिते नष्टदंष्ट्रे च विषाहे विपहे रणे । काल
दंष्ट्रास्यगं नाम यस्य तस्य महद्भयम् ।

२४ सूर्यफणिचक्रम्—“सप्तविंशतिभान्यत्र पञ्चक्रियुक्ता
क्रमेण च । तत्रान्तरे तत्रान्तरे चैव फणिचक्रं त्रिना-
डिकम् । यत्तत्र स्थितो भानुस्तदादि गणयेद्बुधः ।
नामर्चं च स्थितं यत्तत्र चोयं तत्तत्र शुभाशुभम् । कुर्व्या-
न्मृत्युं च रोगञ्च नाडीवेवं गतो नृणां । वर्ज्येत्
सर्वकार्येषु युद्धकाले विशेषतः । निर्वर्धकमध्यस्थं
यस्य नाम प्रजायते । सिद्ध्यन्ति तस्य कार्याणि संप्रामे-
यिजयो भवेत्” ।

२५ चन्द्रफणिचक्रम्—“सूर्यफणीश्वरे चक्रे यदुक्तं च शु-
भाशुभम् । चन्द्रादौ तत्फलं चक्रे चोयं सर्वं फणीश्वरे ।”

२६ कविचक्रम्—“हीनसैन्यः सदा स्थायी यायी सैन्या-
धिकः सदा । अवलस्य वक्रोपायं वक्ष्ये ऽहं कविसङ्करे ।
प्रयागे चोत्प्रयागे वा निशीथे मृगयाङ्कते । शोकार्तिं
व्यसनप्राप्ते हृतसैन्ये विनायके । अष्टधा कविकाल-
स्तु कथितो दुर्बले नृपे । इत्थं कुर्वन् परान् युद्धे जयती-
ह न संशयः । चतुरस्रं त्रिनाडिकम् कविचक्रं लिखे-
द्बुधः । प्रवेशे निर्गमे भागं स्थानदिष्णप्रादि विन्यसेत् ।
यत्त नामाङ्किते स्थाने शत्रुसैन्यं व्यसंघितम् । तत्
चक्रम् समालेख्यं सेनाध्यक्षः पूर्वकम् । तीणि तीणि
प्रवेशे च दैर्घ्यादौ विदिशि क्रमात् । निर्गमे त्वर्यत्वर्यौ
च पूर्वादिक्रमेण च । सौम्याः क्रूरा ग्रहायत्
प्रवेशे निर्गमे स्थिताः । वक्रातिचारगास्तत्र ज्ञात्वा
कविरणं कुरु । जीवपक्षस्थिते चन्द्रे अकुलक्षे प्रवे-
शके । यागं कविरणे प्रोक्तं ज्ञात्वा प्रवेशनिर्गमौ ।
उदितोऽस्तस्वरौ यस्य यत्त जन्मेन्दुसम्भवः । तद्दिने
ते भटाः सर्वे वर्जनीयाः कथौ रणे । क्रूरे शीघ्रे प्रवे-
शले यत्त तत्त विशेषे । वक्रस्ये निर्गमे सौम्ये
तद्दिशि निर्गमं कुरु । प्रवेशे च निर्गमे
निर्गमे कुरु । भूवलं पृष्ठतः कृत्वा प्रोक्तः कविरणे जयः”

२७ खलचक्रम्—“चतुरस्रं चतुर्दशं खलचक्रं लिखे-
द्बुधः । नन्दाद्यास्तिथयोन्मसाः पूर्वद्वारक्रमेण च ।
पूर्वादिचतुर्के तु सप्त सप्त क्रमेण तु । कर्त्तिकार्दि
लिखेन्मध्ये खले मान्यद्विंशतिम् । शनिचन्द्रौ कुज
शौचौ भानुशुक्रौ दृश्यति । मध्ये बहिर्गतादेया

अपसव्यं दिशं क्रमैः । यद्दिने यद्दिशि लुप्ते तिधि-
धिष्णपदिनाधिपाः । प्रवेशः खलकहारे कर्त्तव्यस्ते न
सर्वदा । खलकाभ्यन्तरे कालः शनिसूर्यौ ज्यमङ्गलैः ।
बुधशुक्रेन्दुभिर्बाहो यायी स्थायी क्रमाज्जयी । ख-
लके मध्यमक्षले यो यद्गो यत्त संस्थितः । तत्त स्थाने
गते चन्द्रे फलं वक्ष्ये गुणाशुभम् । सूर्यस्थाने-
स्थिते शूरे मृत्युसन्दर्भमाप्ति । भौमस्थाने महा-
क्रोधी बुधस्थाने महद्भयम् । गुरुस्थाने स्थितः
स्याद्भुभङ्गमायाति भार्गव । शनिस्ये सत्ततं युद्धं
राक्षस्ये भरणं ध्रुवम् । वक्रस्थाने भवेत्तुद्धं शीघ्र
स्थाने च धावति । समचारगते स्थायी क्षीणेन्दु-
स्थे च मोहनम् । क्रूरपृष्ठे जयो युद्धे, सौम्यपृष्ठे
पराजयः । क्रूरे च संदुखे मृत्युर्जयः सौम्य-
पृष्ठे स्थिते । योधयोः पृष्ठगाः क्रूरा उभयोर्मृत्यु
कारकाः । सौम्याः सन्निपदा युद्धे मित्रा मित्रफलपदाः”

२८ कोटचक्रम्(८)—“अथातः स प्रवक्ष्यामि कोटयुद्धस्य
निषेधम् । अस्वारिः कुरुते यत्त भूरसैन्यपराभवम् ।
यस्याश्रयवलादेव राज्यं कुर्वन्ति भूतले । विग्रहं
चतुरागायां सामात्यैः शत्रुभिः सह । विषमं दुर्गमं
घोरं चक्रं भीरुभयावहम् । कपिशिर्धनुः शोभाय
रौद्रादृक्कमण्डितम् । प्रतोली यत्त कालास्यं परिखा
कालक्षिपणी । रणमण्डलताटोपः ठिङ्गनीयन्तमण्डितम् ।
दुसलैर्दुर्जरैः पाशैः कुलखड्गैर्धनुःशरैः । संयुतैः सुभटैः
शूरैरिति दुर्गं समादिशेत् । दुर्गस्थो दुर्गमः
शत्रुरसाध्यो येन सिध्ति । कोटचक्रं प्रवक्ष्यामि
विशेषादष्टधा मतम् । प्रथमं सृणुम्यं कोटं जलकोटं
द्वितीयकम् । तृतीयं ग्रामकोटञ्च चतुर्थं गिरिगह्वरम् ।
पञ्चमं पर्वतारोहं षष्ठकोटञ्च डामरम् । सप्तमं
यकभूमिस्थं विषमाख्यं तथाष्टमम् । सृणुम्ये सप्तमेतु
खण्डिजलस्थे जलमोक्षणम् । ग्रामदुर्गेऽग्निदानञ्च
प्रवेशो गह्वरस्य च । पर्वते स्थानभेदश्च भूवलं डामरे-
रणे । चक्राख्ये कवियोगश्च विषमे स्थायिययायिता ।
अतिशयं कालकणेश्चक्रावर्त्तं च डामरम् । ताला-
यर्त्तञ्च पटुमाङ्गं यत्तभेदश्च शास्वरम् । एतन्नामाष्टकं
चोयं दुर्गाष्टकक्रमेण च । यस्य वर्गस्य योमचक्रः
स वर्गस्तस्य भङ्गदः । अगुरुडः कमाज्जोरः च विहः
ट शुनीयुतः । त सर्पः प व्याखुक्त्वा य गजः श अजय-
युतः । दुर्गवर्गस्य ये भक्षत्रा वक्ष्यामि गजा नराः ।